

Eija Ventola
Language Centre
University of Helsinki

**KUN KOMMUNIKAATION PITÄISI EDETÄ, MUTTA...
SUOMALAISTEN VAIKEUKSIA ENGLANNINKIELISESSÄ
PUHETILANTEESSA**

Abstract

**WHEN COMMUNICATION SHOULD PROCEED, BUT...
ON THE DIFFICULTIES FINNS EXPERIENCE IN ENGLISH SPEECH
EVENTS**

'An adjacency pair' is an established concept in discourse analysis. It is understood as a concept which helps interactants to predict what kind of a pair part follows the initiating part and thus it guarantees an easy flow of the discourse. However, when discourse unfolds in real time, turn-taking does not take place smoothly so often. It seems that interactants are co-operatively struggling to construct meanings rather than following well-trodden semantic tracks. The process of searching and constructing meanings co-operatively is not very well represented or encouraged in foreign language textbooks. This paper will explore what happens when in native speaker/learner interactions communication does not seem to proceed, and what the reasons are for the problems occurring in the interactions. By looking at the difficulties it may be possible to find some means to improve foreign language communication skills. Also discussed are the difficulties learners experience in the area of institutional orientations, in expressing social relationships and in using various communication channels.

1. JOHDANTO

Diskurssintutkimuksessa on 1960-luvun etnometodologisista tutkimuksista lähtien puhuttu puhevuoropareista. Puhevuoroparin keskeisenä ajatuksena on, että ensimmäisen osan avulla voidaan ennustaa parin toinen osa. Esimerkiksi jos ensimmäinen osa on kysymys, voidaan ennustaa, että kysymystä seuraa vastaus vuoroparin toisena osana. Puhevuoropareja on monia: kutsu ^ vastaus kutsuun, tarjous ^ hyväksyminen / hylkääminen, tervehdys ^ vastatervehdys, komento ^ totteleminen (^ symbolisoi puhevuoroparissa esiintyvien aktien keskenäistä järjestystä ja / puheaktien vaihtoehtoisuutta). Eri tutkijat ovat tarjonneet erilaisia luokitteluja, mutta tämä artikkeli ei käsittele luokittelujen hyviä tai huonoja puolia. Pohdinnan painopisteenä on se, miten kielenoppija selviytyy puhevuoropelissä syntyperäisen puhujan kanssa. Annetut esimerkit ovat palvelutilanteiden diskurssista. Esimerkkien valossa pohditaan mm. seuraavia kysymyksiä: minkälaiset ovat kielenoppijan diskurssivaikeudet, mistä ne johtuvat, miten kielenoppijaa voitaisiin auttaa ennakoimaan vaikeuksia ja mihin olisi syytä kiinnittää huomiota niissä kielenopetusmateriaaleissa, jotka tähtäävät keskustelun opettamiseen?

2. INSTITUTIONAALISEN ORIENTOITUMISEN EROISTA AIHEUTUVAT VAIKEUDET

Jos ajatellaan puhevuoroparien rakentamista kielenoppijan kannalta, on todettava, että oppija on eri diskurssilajeissa usein avainasemassa, ts. oppija on interaktantti, joka pääsee rakentamaan puhevuoroparin ensimmäisen osan. Esimerkiksi palvelutilanteissa oppija on asiakkaan roolissa ja useimmiten aloittaa ensimmäisen

palvelupuhevuoroparin muodollisten tervehdysten jälkeen. Näin ollen oppijalla on aikaa valmistautua oman sanomansa verbalisoimiseen ensimmäisessä vuoropariosuudessaan. Vaikkei hän sitä harjoittelisi, saa hän puutteellisella ilmauksellakin merkityksensä jotenkin läpi niin, että sopiva vuoropariosuus tulee vastaukseksi, kuten teksti 1 osoittaa (S = myyjä; C = asiakas; ↑ = nouseva intonaatio).

Teksti 1.

- C uh...I'm looking some present my wife
 S I see...
 well these are all diamonds to start with right ↑
 they are all diamonds all those
 C yeah
 S they're the... ear rings underneath
 C oh...maybe...have...some
 S ring/
 C ring yeah

Asiakkaan puhevuoropariosuudessa uh...I'm looking some present my wife puutteellinen syntaksi ei vielä haittaa. Mutta oppijan puutteellinen leksikko aiheuttaa sen, että hän ei tässä tilanteessa pysty viemään rooliaan kielellisesti läpi. Syntyperäinen myyjä joutuu myös pian pois tavallisesta interaktioroolistaan: hän ei joudukaan ennakoimaan sitä, mitä hänen itsensä tulee vastata, vaan sitä, mitä oppija haluaa kysyä. Myyjä edistää sanoman sisältöön keskittyvän dynaamisen siirron ring ↑ avulla diskurssin etenemistä (Ventola 1987a: 104-117). Kielten oppikirjoissa ei tällaisia kommunikaatiota sisällöllisesti edistäviä dynaamisia siirtoja esiinny riittävän usein eikä niiden diskurssitehtävästä keskustella tarpeeksi (Ventola 1987b, c). Kirjojen dialogit etenevät puhevuoropareittain sujuvasti eikä sisällöllisiä hankaluuksia juuri synny. Oppijalle annetaan sosiaalista tilannetta käsittelevää kokemuksen kautta opittua informaatiota varsin vähän (kts.

'experiential/representational function of language', Halliday 1985a, 1985b). Useimmiten oppikirjat antavat oppilaille sosiaalisen tilanteen kannalta relevanttien esineiden ja toimintojen keskenäisiä suhteita koskevia selityksiä oppilaita vähiten rasittavassa muodossa - käännoksinä. Mutta käännouksetkään eivät aina välitä riittävästi tietoa niistä institutionaalisista järjestelmistä, jotka vallitsevat eri kommunikaatiotilanteissa. Syntyperäinen puhuja omaksuu instituutiojärjestelmiä koskevan tiedon kokemuksen kautta. Kielenoppijalla tällainen institutionaalinen tieto on usein puutteellista ja se saattaa huomattavassa määrin vaikeuttaa kielenoppijan kommunikaatiotilanteesta selviytymistä.

Kunkin kulttuurin institutionaalinen organisoituminen on suurelta osin ainutlaatuista, ja kulttuurin ulkopuolinen henkilö joutuu käymään läpi tietynlaisen 'institutionaalisen uudelleenorientoitumisen'. Kielenopetuksessa olisi institutionaalisen orientoitumisen eroihin kiinnitettävä paljon huomiota jo hyvin varhain. Esimerkiksi oppikirjassa Jet Set 9 on continental breakfast selitetty oppijalle käännoksen kahviaamiainen avulla (Webster et al. 1982: 108). Englantilaisen orientaatio aamiaistilanteeseen on se, että hänelle tuodaan teetä tai kahvia, paahtoleipää ja marmelaadia. Suomalaisen tilanneorientaatio sisältää sen sijaan sellaiset käsitteet kuin kahvi, ruisleipä, makkara, juusto, tomaatti, kurkku, jugurtti tai puuro. Ylläoleva esimerkki saattaa toisaalta vaikuttaa yhdentekevältä ja banaalilta. Seuraukset erilaisesta institutionaalisesta orientoitumisesta eivät tässä tilanteessa ole sangen vakavia, ehkä korkeintaan hämmentäviä. Toisin on, mikäli noudatamme oppikirjasta saamaamme käännostä ja ohjetta an Abo - (Australian) alkuaasukas: The natives of Australia are called "Abos" (Webster et

al. 1982: 88) ja puhuttelemme kyseiseen sosiaaliryhmään kuuluvaa henkilöä tällä nimityksellä. Oppija joutuu vaikeuksiin, koska ei tunne yhteisön sosiaalijakautumaa ja sitä, mitä nimityksiä eri sosiaaliryhmät toisistaan käyttävät. Abo on valkoisten australialaisten halventava nimitys alkuasukkaista, eivätkä alkuasukkaat katso suopeasti ketään valkoihoista, joka kutsuu heitä tällä nimellä.

Erilaisista instituutio-orientoitumisista johtuviin kommunikaatio-ongelmiin on syytä paneutua tarmokkaasti kielenopetuksessa, sillä kuten teksti 2 osoittaa, niitä ei suinkaan ole helppo korjata diskurssin aikana (S = myyjä; C = asiakas; † = nouseva intonaatio; * = puhuttu yhtäaikaisesti).

Teksti 2.

- S2: you don't need that [visa to Fiji]
just *a-
- C: *don't need that †
- S2: just a re-entry permit into Australia
- C: oh fine, that's good
and... *then-
- S1: *yeah
- C: I can-
- S1: decide *where you want to stay in
- C: *and-
good
- S2: have you been out of Australia in the last...three
years†
- C: yes I have been here for five months
- S2: you haven't been out of Australia
- C: no
- S2: no...
so you won't have a re-entry permit anyway
- C: pardon †
- S2: you won't have a re-entry permit
- > C: I can't understand what that means
- S1: no
- > you just have to get a re-entry permit in you

passport
 C: oh yeah
 S1: okay ↑
 S2: okay

Suomalaisen kielenoppijan vaikeudet tässä kommunikaatio-tilanteessa johtuvat siitä, että hän ei tiedä mitä re-entry permit tarkoittaa ja hän ilmoittaa sen varsin eksplisiittisesti keskustelukumppanilleen I can't understand what that means (ensimmäinen nuoli). Hänellä ei ole kotimaastaan kokemusta institutionaalisesta käsitteestä re-entry permit, joten hän vaatii siihen selitystä. Sitä hän ei kuitenkaan saa. Myyjä, tässä tapauksessa matkatoimistovirkailija, ei pysty valaisemaan käsitteen merkitystä, vaikka hän yrittääkin selittää kielenopijalle, että hänen tulee hankkia re-entry permit passiinsa. Virkailija ei nopeasti etenevässä kommunikaatio-tilanteessa huomaa, että institutionaalinen järjestelmä, jonka mukaan maasta poistuttaessa on passiin hankittava maahan palaamislupa, on täysin outo kielenopijalle. Koska itsensä ilmaiseminen on muutenkin tuskaista ponnistelua, kielenopija luopuu pian yrityksistään saada virkailija selittämään käsite hänelle. Molemmat tarvitsisivat ohjausta kommunikoinnin tehostamiseksi.

Puhujien institutionaalista orientoitumista eri puhetilanteissa ei vielä ole tutkittu paljon. Eniten on tehty työtä erityisalojen kielenopetuksessa (Languages for Special Purposes, Technical English, Medical English). Alakohtainen leksikaalinen informaatio saa tässä opetuksessa paljon huomiota osakseen. Kuitenkin koulutusta olisi laajennettava mitä erilaisimpiin sosiaalisiin interaktiio-tilanteisiin. Jokaisessa interaktiio-tilanteessa puhuja joutuu orientoitumaan myös puhetilanteessa vallitsevaan institutionaaliseen järjestelmään ja sitä ilmaiseviin kielellisiin

muotoihin. Niinpä lingvistien, soveltavien kielitieteilijöiden ja kieltenopettajien on yhdessä pyrittävä selvittämään, mitkä institutionaaliset rakenteet erityyppisissä interaktiutilanteissa toimivat ja mitkä yhteisöjen väliset institutionaaliset erot aiheuttavat vaikeuksia oppijalle ja eniten estävät kommunikaation etenemistä.

3. SOSIAALISTEN SUHTEIDEN ILMAISEMISEEN LIITTYVÄT VAIKEUDET

Toinen alue, jossa suomalaisilla kielenoppijalla on vaikeuksia vieraalla kielellä kommunikoidessaan, on sosiaalisten suhteiden ilmaiseminen kielellisesti. Kielitieteessä on kirjoitettu paljon sosiaalisen etäisyyden, iän, sukupuolen, kontaktifrekvenssin, vallan ja solidaarisuuden vaikutuksista kielimuotojen valintaan. On tutkittu mm. modusten valintaa eri kielissä, modaliteettia, kohteliaisuustunnusmerkkejä, puhuttelutermejä ja puhevuoronaloituksia. Myös oppikirjojen laatijat ovat alkaneet kiinnittää huomiota kyseisiin seikkoihin, mutta ehkä kuitenkin liian pinnallisesti ja epäsystemaattisesti. Juuri näissä diskurssi-ilmiöissä ilmeneviin puutteisiin kariutuvat vielä hyvin usein suomalaisen puhujan yritykset saada aikaan yhteistyöhenkinen ja vapautunut keskustelu.

Suomalainen puhuja tulkitaan vaativaksi ja epäkohteliaaksi. Siinä missä suomalainen asiakas matkatoimistossa esittää pyyntönsä omasta mielestään ytimekkäästi, we want to go to Finland, syntyperäinen asiakas ilmaisee asiansa suomalaisen mielestä 'kautta rantain', I was wondering how much it would cost to go to England, just the general price. Ei riitä, että oppikirjat muistuttavat oppijoita please sanan lisäämisestä sanomansa

loppuun. Kielten välisiä eroja on käsiteltävä systemaattisemmin. On tehtävä selväksi kokonaisuudet. Esimerkiksi modaliteetti ei englannissa koske ainoastaan verbiä, vaan jakautuu koko lauseen osalle - moduksen valinta, finiittimuoto, interpersonaaliset adjunktit, kohteliaisuustunnusmerkit (mm. Halliday 1976: 188-213; 1985a: 68-100, 332-345).

Jos oppikirjoissa olisi tekstin 3 kaltaisia autenttisia kontrastiivisia esimerkkejä, ne ehkä auttaisivat oppijoita parhaiten sisäistämään kielten eroja ja selviytymään paremmin kommunikaatiotilanteista. Kummankaan puhujan kommunikointi ei ole niin sujuvaa kuin kielenopettaja soisi sen olevan. Oppijalle saattaa olla varsin rohkaisevaa nähdä kuinka myös syntyperäinen puhuja 'takertelee' etsiessään sopivaa kielellistä ilmaisumuotoa. Kumpikin puhuja tekstissä 3 tarkentaa pyyntöään. Siksi ilmaisut vaikuttavat kompastelevilta. Ilmaisut eroavat siinä miten vaativasti puhujat kielellisesti esittävät asiansa.

Teksti 3.

a Finn: I want to go...uh...Queensland...uh...one week holiday

an Australian: I was wondering er...I's thinking about...January February...I have some holidays and I's thinking about...some friends of mine are going on a trip to Alice Springs...and I was just wondering about the cost and so on.

Oppikirjoista usein esiintyvä kysymys ^ vastaus -vuoroparirakenne on kankea ja sosiaalisesti kömpelö. Autenttisissa keskusteluissa kysymykseen saadaan ennustettava vastaus, mutta se saattaa tulla vasta yhden tai useamman dynaamisen siirron jälkeen (teksti 4).

Teksti 4.

- C: I was...wondering about a...uh... trip to...Queensland
 --> S: Queensland
 C: yeah
 --> S: when'd you want to go...*any any-
 C: *uhm
 S: roughly
 C: September
 S: September
 --> C: and I'd like to go somewhere that's not...very popular, you know somewhere nice and quiet

Ensimmäinen nuoli osoittaa kohtaa, jossa asiakkaan kysymystä seuraa matkatoimistovirkailijan vahvistus (Queensland) ja jolle puolestaan asiakas antaa vahvistuksen vahvistuksen (yeah). Mutta virkailija ei voi vastata, ellei hän saa puolestaan lisätietoa siitä, milloin asiakas suunnittelee lähtevänsä matkalle. Toinen nuoli osoittaa tätä tarkistuksen sarjaa, joka päättyy asiakkaan lopulta vastatessa virkailijan vahvistukseen (September).

Dynaamiset siirrot luovat diskurssille yhteistyötunnelman. Usein juuri tämä tunnelma puuttuu tekstikirjojen dialogeista ja siten myös suomalaisen oppijan englanninkielisestä diskurssista. Samoin puuttuvat oppijan diskurssista monasti sosiaalista etäisyyttä vähentävät 'faattiset' elementit. Faattisilla elementeillä tarkoitetaan tekstien 5 ja 6 kaltaisia diskurssin-osia, joiden tehtävänä on pitää kommunikaatiokanavia auki.

Teksti 5.

- C: it's lovely and warm in here
 S: hm isn't it ↑
 C: actually it's not actually cold
 it's just that it-
 S: the wind gets into you
 C: yeah
 S: yeah it's always the way
 C: uhm

Teksti 6.

- C: I thought they'd be all be sort of booked out because
we're always late you know
- S: yeah
*I'm like-
- C: *never organized
- S: no
I'm a bit like that myself
- C: (laughs) oh good
you'll be understanding

Tällaisia faattisia elementtejä ei oppikirjojen teksteissä usein tapaa, eikä niihin ilmeisesti kovin paljon kielenopetuksessa kiinnitetä huomiota. Niinpä, kuten teksti 7 osoittaa, suomalainen oppija ei pysty vastaamaan hänelle suunnattuihin faattisten elementtien aloitusvihjeisiin.

Teksti 7.

- S: your country's nice too
I've been to Finland a couple of times
- C: yeah
- S: fortunately...in the...summertime
not in the wintertime
[2 secs - pause]
- S: Finland's a little too cold in the in the *in the-
- C: *yes it is
- S: but in the summer I've been-
no it's very beautiful
I liked I liked Finland very much
[4 secs - pause]
- C: okay...

Suomalaisen oppijan ensimmäinen reaktio faattiseen aloitteeseen on yeah, jota ei voida pitää kovin rohkaisevana. Siitä huolimatta keskustelukumppani jatkaa keskustelua urheasti saadakseen faattisella elementillä keskustelijoiden välistä sosiaalista etäisyyttä pienennetyksi. Toista yritystä seuraa kahden sekunnin tauko, mutta ehkä syntyperäinen tietää suomalaisen kielenoppijan

olevan luonteeltaan vaikenija. Onhan hän käynyt Suomessa ja oletettavasti keskustellut suomalaisten kanssa aikaisemmin. Niinpä hän yrittää jälleen, tullakseen tällä kertaa keskeytetyksi suomalaisen oppijan lakonisella yes it is. Vielä kerran syntyperäinen puhuja rohkaisee mielensä, mutta neljä sekuntia kestävä tauko masentaa hänet täysin. Suomalainen katsoo 'keskustelun' päättyneeksi. Tekstiote on kuin jostakin komediasketsistä. Mutta koomisuus on todellisuudesta kaukana. Yksinkertaisten palautepuhevuorojen lakonisuus ja kommunikaatiota häiritsevät pitkät hiljaisuudet ovat osaltaan pönkittämässä suomalaisen englanninpuhujan tragikoomista kuvaa harvapuheisena, hiljaisuutta sisullakin kestäväänä kommunikoijana.

4. ERI KOMMUNIKAATIOKANAVIEN KÄYTTÖÖN LIITTYVÄT VAIKEUDET

Kommunikaatiotilanteessa viestintä usein tapahtuu monen kanavan kautta, ja joskus kanavan vaihdokset saattavat tulla yllätyksenä kuulijalle. Tekstissä 8 tapahtuu tällainen kanavan vaihdos. Matkatoimistovirkailija lukee asiakkaalle suoraan esitteestä. Kuulijana olevan syntyperäisen asiakkaan täytyy hyvin nopeasti sopeutua kanavanvaihtoon.

Teksti 8.

- S: they don't seem to say anything about insurance
oh here we are
"in your own interest we strongly recommend take out
insurance that covers cancellation and curtailment,
baggage insurance, expenses due to sickness, accidents
or delays caused by matters beyond Maori Treck's
control"....
so they don't have a special one
so I'll get you our brochure

Virkailija ei ota huomioon sitä, että teksti ei ole kirjoitettu puhuttavaksi, vaan luettavaksi (Gregory 1967, Gregory ja Carroll 1978). Tämä kanavanvaihto aiheuttaa kuulijalle prosessointi- vaikeuksia. Hän joutuu kasvotusten leksikaalisesti hyvin tiheän tekstin kanssa (leksikaalisen tiheyden mittaamisesta ovat kirjoittaneet mm. Ure 1971 ja Halliday 1985b). Kommunikaatio- kanavan valinnan vaikutus informaation prosessointiin voidaan helposti havaita, kun tekstiä 8 verrataan tekstiin 9. Siinä virkailija selostaa vakuutusasiaa 'omin sanoin' asiakkaalleen.

Teksti 9.

- S: just read the policy through
 C: hm
 S: you have to take...one section of that
 and then you take the rest of it
 you can't take like segments of it
 you've got to take the whole thing ↑
 C: so I take uh...A completely
 etc.

Jos kirjoitettua tekstiä kommunikaatiotilanteessa luetaan, voi se oppijasta usein olla valkeaa prosessoitavaa. Siitä huolimatta oppija usein turvautuu juuri kirjoitettuun tekstiin, mutta hän haluaa tutustua siihen rauhassa ja mahdollisesti sanakirjojen avulla. Niinpä palvelutilanteissa kielenoppija-asiakkaat usein pyytävät virkailijoilta kirjallista informaatiota, jonka he voisivat ottaa mukaansa kotona luettavaksi.

Teksti 10.

- C: you have no brochures from...or...so cheap than possible
 *that's why we thought that-
 S: *the cheapest way

Myös virkailijat kommunikoidessaan kielenoppijan kanssa turvautuvat kirjoitettuun kanavaan saadakseen tiedon menemään perille, joskus jopa päästäkseen nopeammin eroon kommunikatiivisesti hankalasta kielenoppijasta .

Teksti 11.

- C: is it good or...good ho- hotels
 S: yes they're reasonable in Alice Springs
 the Territory or the uhm El...El Kiara *motel
 C: *oh yes
 can I uhm get uhm some...*papers and-
 --> S: *now I'll write it down for you
 [16 secs - pause: S writing the information down]
 C: how er how much earlier I must *pay this and-
 --> S: *I'm writing it on here
 [1 min 3 secs - pause: S continues writing]
 S: there we are [hands the piece of paper to C]

Tekstissä 11 ensimmäinen nuoli osoittaa kohtaa, jossa virkailija tarjoutuu kirjoittamaan pyydetyn informaation asiakkaalle. Asiakas haluaisi kuitenkin myös jatkaa keskustelua. Mutta, kuten toisen nuolen osoittama I'm writing it on here ja virkailijan käyttämä intonaatio osoittavat, ei hän ole kovin innokas selvittämään asioita asiakkaalle suullisesti. Hän on jo havainnut, että asiakkaalla on vaikeuksia ymmärtää englanninkielistä puhetta. Tällainen kohtelu tuntuu tietysti kielenoppijasta äärimmäisen masentavalta eikä varmasti motivoi uusiin kommunikaatioyrittäisiin. Oppimateriaaleissa eri viestintäkanavien käyttömahdollisuuksiin ja niihin liittyviin ongelmiin ei riittävästi ole kiinnitetty huomiota.

5. LOPPUPÄÄTELMIÄ

Tässä artikkelissa on kiinnitetty huomiota muutamiin seikkoihin, jotka usein aiheuttavat suomalaiselle kielenoppijalle kommunikaatiovaikeuksia interaktiutilanteissa ja esitetty näistä autenttisia

esimerkkejä. Kielenoppijalle näyttää aiheuttavan vaikeuksia ensinnä tilanteiden erilainen institutionaalinen organisoituminen, toiseksi interpersonaaliset suhteet ja niiden ilmaisemisessa ilmenevät erot ja lopuksi eri kommunikaatiokanavien käyttö sanomien ilmaisussa.

On esitetty, että kielitieteilijät ja oppimateriaalien valmistajat tekisivät läheisempää yhteistyötä voidakseen auttaa oppijoiden kommunikaatiota etenemään vieraallakin kielellä sujuvasti. Kuitenkaan itse sosiaaliseen interaktiutilanteeseen ei kielitieteilijä eikä kielenopettaja voi oppijaa seurata. Siksi on tärkeätä, että kielenoppijaa opetetaan myös analysoimaan omaa kielellistä käyttäytymistään. Se ei kuitenkaan tule onnistumaan, jos oppijalle välitetään liian ideaalinen kuva kielellisestä käyttäytymisestä. Oppijat saavat luettavakseen ja kuultavakseen oppimateriaaleja, joista kaikki diskurssille ominaiset korjaukset, täsmennykset ja muut dynaamiset siirrot on editoitu pois, eikä niistä näin ollen voi oppia analysoimaan kommunikatiivisesti puutteellista kielellistä käyttäytymistä.

Tarkasteltuamme oppilaiden kommunikaatiovaikeuksia autenttisissa tilanteissa voimme havaita tilanteen kääntyneen meitä vastaan. Vuosikautia olemme kielitieteilijöinä ja kielenopettajina idealisoineet kielenkäyttöä kommunikaatiossa. Nyt viimeistään olisi aika kysyä, miksi emme voisi kielenopetuksessa käyttää edellä annettujen kaltaisia autenttisia esimerkkejä, joissa ei kaikki sujukaan hyvin ja kielellisesti moitteettomasti. Oppijoiden ensimmäiset kommunikaatioyritykset erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa tulevat olemaan kaukana oppikirjojen täydellisyydestä. Myös 'virheistä' voi oppia. Tätä 'virheistä oppimisen prosessia' voimme myös hieman aikaistaa. Jos kielenoppijat saisivat

tarkasteltavakseen tekstin 12 kaltaisia dialogeja, he huomaisivat, että kommunikaatio vieraalla kielellä ei olekaan niin pelottavaa kuin alussa tuntuu. He oppisivat helpommin näkemään mistä 'kenkä puristaa' kommunikaation vaikeutuessa tai epäonnistuessa.

Teksti 12.

- C: I I going...erm to Perth
 S: yeah
 [3 secs - pause]
 C: is it...er...very cheap...er journey...to Perth
 S: yeah
 C: if I go to...hm by bus or ...
 S: train
 C: train or
 S: fly
 C: fly *(laughs)
 S: *(laughs)
 C: yeah...good
 S: what - you wanna know how much it costs do you
 or what you want to know
 [2 secs -pause]
 C: I...I...go to now
 S: you wanna go tonight...no sorry
 go on
 tell me again [2 secs - pause]
 what you want to know from me
 what you want me to tell you
 [1 sec - pause]
 C: hm (laugh)
 S: go on...it's alright
 C: if...if if you...give me a brochure *a brochure
 S: *oh I see
 on Perth ↑
 C: yeah
 S: yeah
 C: yeah
 S: you want some brochures to look at
 C: yeah *I can...look at...later
 S: *yeah...okay...yeah

Kun puhuja huomaa, että vähäiselläkin kielitaidolla voi jo saada asiansa joten kuten hoidettua, hän kommunikoi vieraalla kielellä yhä

rohkeammin, virheitä pelkäämättä. Tästä on sitten hyvä jatkaa sellaiseen ko-operatiivisen diskurssin rakentamiseen, jossa puhujien institutionaaliset orientoitumiserot, sosiaalisten suhteiden ilmaisuerot ja eri kanavien käyttömahdollisuudet ja niiden mukanaan tuomat vaikeudet otetaan huomioon.

KIRJALLISUUTTA

- Gregory, M. J. 1967. "Aspects of varieties differentiation". *Journal of Linguistics*, 3, 177-198.
- Gregory, M. J. ja Carroll S. 1978. *Language and Situation: Language Varieties and Their Social Contexts*. London, Henley ja Boston: Routledge & Kegan Paul.
- Halliday, M. A. K. 1976. "Modality and modulation in English". Teoksessa Kress, G. (toim.) 1976. *Halliday: System and Function in Language*. Oxford: Oxford University Press, 189-213.
- Halliday, M. A. K. 1985a. *Introduction to Functional Grammar*. London: Edward Arnold.
- Halliday, M. A. K. 1985b. *Spoken and Written Language*. Geelong, Victoria: Deakin University Press.
- Ventola, E. 1987a. *The Structure of Social Interaction*. London: Francis Pinter.
- Ventola, E. 1987b. "Textbook dialogues and discourse realities". Teoksessa Lörcher, W ja Schulze R. (toim.) 1987. *Perspectives on Language in Performance*. *Studies in Linguistics, Literary Criticism, and Foreign Language Teaching Methodology*. Tübingen: Günter Narr Verlag; 399-411.
- Ventola, E. 1987c. "Autenttisista keskusteluista ja oppikirjojen keskustelumateriaaleista kielten opetuksessa". Teoksessa Hirvonen, P. (toim.) 1987. *Language and Learning Materials* (AFinLA Series, 44). Joensuu: AFinLA, 59-75.
- Ure, J. 1971. "Lexical density and register differentiation". Teoksessa Perren, G. E. & Trim, J. L. M. (toim.) 1971. *Applications of Linguistics: Selected Papers from the Second International Congress of Applied Linguistics*, Cambridge 1969. Cambridge: Cambridge University Press, 443-452.